

HØRINGSINNSPILL TIL NOU 2018:17 KLIMARISIKO FOR NORSK ØKONOMI

Fairtrade Norge takker for mulighet til å gi innspill på et viktig tema. Vi opplever at dette er en solid utredning som gir god oversikt over scenarioer og risikoer som klimaendringene utgjør for norsk økonomi. Imidlertid ønsker vi å gi noen innspill til utredningen og anbefalinger for oppfølgingen av klimarisiko for norsk økonomi, spesielt knyttet til handel med jordbruksvarer dyrket i Afrika, Asia og Latin-Amerika.

INNLEDNING: KLIMARISIKO ER EN TRUSSEL FOR NORSK OG INTERNASJONAL HANDEL

Utvinning av og handel med matvarer og andre råvarer har formet verden, både geografisk, geopolitisk og økonomisk. Handel er ifølge FN den største bidragsyteren til utvikling og fattigdomsbekjempelse. Norsk økonomi er åpen og påvirkes i stor grad av internasjonale forhold. Handel med utviklingsland og de minst utviklede landene utgjør så mye som 20 % av norsk handel.

Fairtrade fokuserer på bærekraftig produksjon og utvinning av råvarer i Afrika, Asia og Latin- Amerika, samt rettferdig internasjonal handel med disse. De 1,46 millioner småskalabøndene i Fairtrade-sertifiserte kooperativer forteller oss det samme som småskalabønder verden over opplever: ekstremvær, økte temperaturer og endret nedbørsmønster fører til plantesykdommer, raserte avlinger og nedgang i produksjonen. Småskalabønder, som produserer en stor andel av verdens mat og andre råvarer, opplever å bli satt i en enda mer desperat økonomisk situasjon og forlater bondeyrket i hopetall. En rekke studier viser at produktiviteten innen en rekke viktige råvarer, blant dem kaffe, kakao, te og bomull, trolig vil bli alvorlig påvirket de neste tiårene, og produksjon kan i flere områder bli umulig. Noen råvarer står i fare for å forsvinne helt, andre vil fortsatt kunne dyrkes hvis produksjonen legges om og for eksempel flyttes opp i høyden. Omleggingene som må til hvis vi fortsatt skal ha tilgang på en rekke råvarer, krever imidlertid en stor innsats fra mange parter, koordinering og samarbeid og ikke minst en økt råvarebetaling til verdens 1,5 milliarder småskalabønder.

FAIRTRADE NORGES INNSPILL TIL NOU 2018:17 OG OPPFØLGINGEN AV DENNE

1) Et større fokus på handel er nødvendig

Selv om vi erkjenner at utredningen er overordnet og ikke går detaljert inn i noen sektorer, savner vi et større fokus på handel. Utredningen kunne med fordel inkludert flere refleksjoner rundt hvordan internasjonal handel vil kunne bli påvirket av klimaendringene og hvilke implikasjoner dette kan få på norsk samfunn og økonomi. Mye av norsk ressursbruk og verdiskaping er basert på varer som handles internasjonalt, og endring i internasjonale handelsmønstre vil påvirke norsk samfunn og økonomi i betydelig grad.

Fairtrade Norge støtter utredningens anbefaling (avsnitt 5.4.) om at det i hver enkelt næring må gjøres egne analyser av klimarisiko, og oppfordrer til at handel og næringsmiddelindustri blir blant næringene det raskt gjøres egne utredninger på.

2) Investeringer i bærekraftige verdikjeder for å sikre tilgangen på råvarer

Utredningen nevner at matproduksjon sannsynligvis vil bli redusert i store deler av verden og at en rekke varer vil kunne bli dyrere for oss her i Norge. Vi savner imidlertid en refleksjon rundt det at en rekke råvarer kan bli helt borte eller meget vanskelig tilgjengelige for norske selskaper, og at dette vil kunne få merkbare konsekvenser for norsk handel og næringsmiddelindustri. Mat-, drikke- og bionæringen er med sine 50 000 arbeidsplasser Norges største industrinæring. Deler av denne baserer seg på råvarer fra områder i verden

der jordbruk og råvareproduksjon allerede nå møter store utfordringer på grunn av klimaendringer. Vi registrerer at en rekke utenlandske selskaper innen råvarer som kaffe, kakao og sukker, nå gjøre store investeringer i bærekraft og posisjonerer seg i forhold til fremtidig tilgang på råvarer. Norge bør også møte fremtidig råvareknapphet med satsing på bærekraftstiltak og omlegging innen relevante råvaresektorer, heller enn en eventuell utfasing av utenlandskproduserte råvarer fra det norske markedet. Handel er ifølge FN den viktigste driveren for utvikling og fattigdomsbekjempelse, og vi kan anta at en eventuell nedgang i handel vil ha negative konsekvenser for utviklingsland spesielt og for verdens samlede verdiskaping generelt.

Vi oppfordrer Regjeringen til å undersøke i hvilken grad norske selskaper investerer i bærekraftige verdikjeder for mat og andre råvarer, og undersøke sannsynligheten for at norske næringsmiddelselskaper vil ha fremtidig tilgang på råvarene de trenger. Det bør iverksettes tiltak som stimulerer til bærekraftig råvareproduksjon og norsk fremtidig tilgang på råvarer, gjerne i samarbeid med norske kommersielle aktører og sivilsamfunn, samt lokale myndigheter, bondeorganisasjoner og sivilsamfunn.

3) Behov for økt kompetanse på klimarisiko

Vi opplever en mangel på kunnskap om klimarisiko og tiltak for å imøtegå denne risikoen i norsk privat og offentlig sektor. Vi støtter utredningens oppfordring (avsnitt 6.1.) om en felles helhetlig tilnærming til klimarisiko inklusive felles prinsipper og metoder for håndtering av disse. Utredningen gir en god beskrivelse av den gjensidige avhengigheten mellom offentlig og privat sektor, og vi ønsker i denne sammenhengen å påpeke relevansen av offentlig sektor som innkjøper og kravsetter i offentlige anbud.

Vi oppfordrer Regjeringen til å bygge kunnskap om klimarisiko hos beslutningstakere innen privat og offentlig sektor, samt til å utarbeide en felles tilnærming til handelsrelatert klimarisiko for privat og offentlig sektor.

Vi takker for muligheten til å gi våre innspill.

Oslo, 15.3.2019

Annabelle Lefébure-Henriksen
Daglig leder
annabelle@fairtrade.no

Helle Mjøs
Ansvarlig for kommunikasjon og myndighetskontakt
helle.mjøs@fairtrade.no

Om Fairtrade

Rettferdig handel, fair trade, er en alternativ måte å drive handel på, der handelspraksis og betaling gjennom hele verdikjeden legger til rette for bevisste valg, sporbarhet og bærekraftig produksjon som tar hensyn til mennesker og miljø. Fairtrade International, der Fairtrade Norge er medlem, representerer verdens største og mest anerkjente system for rettferdig handel. Gjennom krav til bl.a. høyere råvarebetaling, tryggere arbeidsforhold og beskyttelse av miljøet i produksjon av 300 råvarer dyrket i Afrika, Asia og Latin-Amerika, bidrar produksjon og handel etter Fairtrade-standardene til et mer bærekraftig jordbruk og bedre liv for 1,66 millioner bønder og arbeidere, deres familiemedlemmer og lokalsamfunn. En merkeordning gir forbrukere og innkjøpere muligheten til å ta mer bærekraftige valg. Både produksjon, videreforedling, handelspraksis og pengestrømmer tilknyttet Fairtrade-sertifiserte råvarer, kontrolleres og sertifiseres av kontrollorganet FLOCERT, som innehar en ISO 17065-akkreditering.